

בס"ד, ז' ניסן התשפ"ו

מנחות ע"ג – עסקים במתנות כהונה, קרבנות גויים, ומנחת חוטא של כהן

שאלות:

1. בני כהן הוא צמחוני, האם הוא יכול להתקזז עם מוטי כהן, לקבל מנחה במקום חזה ושוק?

איסור חליפין במתנות כהונה

הגמרא ממשיכה לדון בדברי חזקיה שלמד מהפסוק, ששיירי מנחות שעורים נאכלים לכהנים. הגמרא מקשה שהפסוק הזה נדרש בברייתא ללימוד אחר – לאיסור עריכת "עסקאות" או חליפין בין כהנים בחלוקת הקדשים.

○ מבנה הדרשה: התורה מפרטת שני פסוקים צמודים:
"וְכָל־מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאֲפֶה בְּתַנּוּר וְכָל־נֶעֱשָׂה בְּמִרְחֶשֶׁת וְעַל־מִחְבַּת לְכַהֵן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לוֹ תִּהְיֶה. וְכָל־מִנְחָה בְּלוּלָה־בְּשֶׁמֶן וְחֻרְבָּה לְכָל־בְּנֵי אֶהְרֹן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו." , כלומר לכולם יש חלק במנחה.

הביטוי "לְכָל בְּנֵי אֶהְרֹן תִּהְיֶה" מתייחס לכל אחד מהמינים שפורטו (תנור, מרחשת, מחבת, בלולה וחרבה). מכיוון שהפירוט הזה לא נצרך לכל מנחה, לומדים ממנו איסור לכהנים להחליף ביניהם גם סוגי קרבנות:

1. לא יחלקו מנחות כנגד זבחים (בהמות) – שכהן אחד יקבל מנחה והשני זבח.
 2. לא יחלקו מנחות כנגד עופות – למרות שמנחה מחליפה עופות אצל עני מאוד (דלי דלות).
 3. לא יחלקו עופות כנגד זבחים – למרות ששניהם קרבנות דמים.
 4. לא יחלקו מנחה אחת כנגד מנחה אחרת (למשל מחבת כנגד מרחשת).
 5. לא יחלקו אפילו מנחה מסוג זהה של שני אנשים שונים (מחבת של אדם אחד כנגד מחבת של אדם אחר).
- איש כאחיו: מהמילים הללו לומדים שהאיסור חל גם בקדשים קלים (כמו תודה). בנוסף לומדים שרק כהן בוגר ("איש") חולק בקרבנות, ולא כהן קטן, אבל אפילו כהן בעל מום חולק.
- הגמרא מתרצת שחזקיה לומד את הדין שלו מהמילה "מִנְחָה" עצמה, ואילו הבריייתא, וגם דין נוסף שראינו של רבי יוסי ברבי יהודה לומדים מהמילה 'כל' ומהאות ו' של "וְכָל" שבאה לרבות.

2. שמחה כהן קידש אשה, בשיירי לוג שמן של מצורע, היא מקודשת?

המקור של לוי למתנות כהונה

○ רבינא מביא מקור אחר מזה של חזקיה לכך ששיירי מנחת העומר ומנחת סוטה נאכלים לכהנים. המקור הוא ברייתא ששנה לוי על הפסוק בפרשת קרח:

"זֶה־יְהִי־לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן־הָאֵשׁ כֹּל־קֶרְבָּנְךָ לְכֹל־מִנְחָתְךָ וְלְכֹל־חֻטְאֹתֶיךָ וְלְכֹל־אֲשָׁמֶיךָ אֲשֶׁר יִשְׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לְךָ הוּא וּלְבִנְיָךְ."
לוי דורש את המילה "כל" שמופיעה לפני כל סוג קרבן כדי לרבות מקרים נוספים שניתנים לכהנים:

1. לכל קרבנם: בא לרבות את "לוג שמן של מצורע". היה מקום לחשוב שרק שייריים של מה שניתן על האש של המזבח אוכלים הכהנים. אבל הלוג של השמן ניתן על הבהונות של המצורע, המילה "כל" מלמדת שגם הוא ניתן להם.
 2. לכל מנחתם: בא לרבות את מנחת העומר ומנחת קנאות (סוטה). היא אפשר לחשוב שכהנים אוכלים רק מה שבא לכפרה, כפי שאומר הפסוק: "וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם". וזה לא כולל את מנחת העומר שבאה להתיר (איסור חדש) ומנחת סוטה שבאה לברר עוון ולא לכפרה, המילה "כל" מלמדת שגם הן נאכלות.
 3. לכל חטאתם: בא לרבות את חטאת העוף. שלמרות שהיא נמלקה ולא נשחטה (מה שבאופן רגיל נחשב לנבילה), התורה התירה אותה באכילה לכהנים.
 4. לכל אשמים: בא לרבות את אשם נזיר שנטמא, כמו אשם מצורע. שלמרות שהקרבת האלו באים "להכשיר" את האדם (להתחיל נזירות מחדש או לאפשר למצורע לאכול קדשים) ולא לכפר על חטא, המילה "כל" מלמדת שהם ניתנים לכהנים.
 5. מהמילים אשר ישיבו לומדים שגם "גזל הגר" (כסף שנגזל מגר שמת ואין לו יורשים) ניתן לכהנים.
 6. מהמילים לך הוא ולבניך: לומדים שמתנות הכהונה הללו הן רכושם הפרטי של הכהנים ("שלך הוא"), ולכן הם יכולים אפילו לקדש בהן אישה.
3. ולדימיר רוצה להתנדב יין לבית המקדש, הוא יכול?

קרבנות של גויים

- **רב הונא** אמר ששלמים שגוי מביא במטרה להקריבם במקדש – הם מוקרבים כ"עולות" (נשרפים כליל על המזבח ולא נאכלים). הגמרא נותנת שתי אפשרויות למקור הדין הזה או מסברא או מפסוק:
 - מסברא: "עובד כוכבים לבו לשמיים" – כיוון שהגוי לא מכיר את כל פרטי הקרבנות, כוונתו הפנימית היא לתת את כל הקרבן לקדוש ברוך הוא, ולכן זה נחשב כעולה.
 - מפסוק: הפסוק אומר: "אֲשֶׁר יִקְרְבוּ לְד' לְעֹלָה" – הפסוק מלמד שכל מה שהגויים מקריבים הופך לעולה.
- **רבא מתרץ** קושי מבריייתא אחרת: שאומרת שאם הגוי מביא את הקרבן ונתן לישראל או לכהן הקרבן נאכל, הוא מתרץ שהכוונה היא שהגוי נותן מתנה לישראל כדי שהישראל או הכהן יצא ידי חובתו, אז השלמים נאכלים. אבל אם הגוי מביא את הקרבן לעצמו – הוא מוקרב כעולה.
- **רב שיזבי הקשה** ממשנתינו שמונה מנחת גויים, כמנחה שהשיירים שלה לכהנים, **רבי יוחנן** הביא ברייתא ותירץ שיש כאן מחלוקת תנאים לגבי קרבנות גויים. בברייתא נדרש הפסוק:

"אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ לְכָל־נִדְרֵיהֶם וּלְכָל־נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לְד' לְעֹלָה."

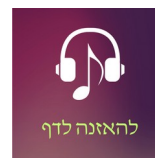
- **רבי יוסי הגלילי**: סובר שגויים יכולים לנדור ולנדוב כמעט את כל סוגי הקרבנות כמו ישראל. המילה "לְעֹלָה" בפסוק באה למעט רק "נזירות" – גוי לא יכול להביא קרבנות נזיר. לפי **רש"י** הטעם הוא שבקרבנות נזיר יש גם חטאת. לפי השיטה הזו מובנת המשנה שלנו שמתירה "מנחת גויים".
 - **רבי עקיבא**: סובר שהפסוק "אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לְד' לְעֹלָה" מלמד שהגוי מביא קרבן עולה בלבד, וכל שאר הקרבנות הופכים לעולות. **רב הונא** בתחילת הסוגיא סובר **כרבי עקיבא**.
 - **נסכים של גויים**: הגמרא דנה האם גוי מביא נסכים (יין) עם קרבנו או אפילו בפני עצמם.
 - לדעת **רבי עקיבא**, ניתן להסביר את המשנה שאומרת שגוי שולח נסכים עם העולה שלו, שגם אם הגוי מביא רק עולה, הוא מביא אותה עם כל האיביזרים' שלה, כלומר הנסכים הנלווים אליה.
 - ויש ברייתא שאומרת שגוי לא יכול להביא נסכים בפני עצמם (בלי קרבן). הגמרא אומרת שאת הברייתא הזו אפשר להסביר אפילו לדעת **רבי יוסי הגלילי**, אם נמחק את המילה "יין" מהברייתא הקודמת שפירטה את שיטתו. לפי זה, גם לדעתו, גוי לא מתנדב נסכים לבדם.
4. שלום כהן הוא עני, ונכנס בטומאה למקדש, האם הוא יכול להקריב בעצמו את מנחת החוטא שלו?

מנחת חוטא של כהן

- הגמרא מבררת את מחלוקת **רבי שמעון** ו**חכמים** בעניין מנחת חוטא של כהן, הברייתא דורשת את הפסוק במנחת חוטא "וְהִיְתָה לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה" ללמד שהמנחה תהיה לכהן כמו מנחת נדבה של עצמו, שהוא יכול לעבוד ולהקריב אותה בעצמו.
- הברייתא **שואלת**: אולי הפסוק הזה בא להתיר לכהן לאכול את השיריים של מנחת החטא שלו, כמו מנחת ישראל שכהן אוכל אותה?
 - **חכמים** אומרים שלא ניתן ללמוד כך, בגלל שיש פסוק אחר שאומר: "וְכָל־מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל". **חכמים** מקישים בין מנחת נדבה של כהן למנחת חובה שלו: כמו שנדבת הכהן לא נאכלת (אלא נשרפת כליל), ככה גם מנחת החובה (החטא) שלו לא נאכלת. (וממילא הפסוק מלמד שהכהן יכול להקריב בעצמו את מנחת החוטא שלו, **רש"י**)
 - **רבי שמעון** חולק על ההיקש הזה וטוען שהתורה לא כתבה "כמנחתו" (כמו המנחה שלו) אלא "כַּמִּנְחָה" – והכוונה היא למנחה סתם, של ישראל. לכן, הוא עושה השוואה אחרת: הוא משווה את מנחת חוטא של כהן למנחת חוטא של ישראל, ולומד שגם מנחת חוטא של כהן נקמצת.
 - לדעת **רבי שמעון**, ההשוואה מתייחסת לעבודת הכהן (בפעולת הקמיצה). אבל מזה שלא כתוב "והייתה לאישים כמנחה", זה אומר שההקטרה שלה שונה; ולהבדיל ממנחת חוטא של ישראל, שירי המנחה של כהן שחטא מוקטרים בנפרד לאישים (על המזבח) ולא נאכלים. והקומץ קרב לעצמו והשיריים קרבים לעצמם.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

והגמרא תמשיך לדון בנושא הזה בדף הבא.